

NORGES HØYESTERETT

Den 13. september 2004 avsa Høyesterett dom i

HR-2004-01507-A, (sak nr. 2004/644), straffesak, anke,

A (advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Erik Erland Holmen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Mitsem**: Saken gjelder straffutmåling for forsikringsbedrageri – spørsmål om samfunnsstraff.
- (2) Statsadvokatene i Agder satte 22. januar 2002 A under tiltale for forsikringsbedrageri.
- (3) Prinsipalt gjaldt tiltalen forbrytelse mot straffeloven § 272 første og tredje ledd, med slik gjerningsbeskrivelse:

"Tirsdag 29. februar 2000 om ettermiddagen/kvelden på Sentrum politistasjon i Kristiansand – i den hensikt å få utbetalt forsikringsoppgjør – meldte han feilaktig at hans VW Passat personbil med reg.nr. 00 00000 var blitt stjålet fra Kjevik lufthavn den 29. februar i tidsrommet 08:00 – 16:00. Den 11. mars ble det fremsatt krav om erstatning overfor Vesta forsikring."

- (4) Subsidiært var han tiltalt for forbrytelse mot § 272 annet ledd nr. 2 og tredje ledd, med denne gjerningsbeskrivelsen:

"Lørdag 11. mars 2000 i Kristiansand, oppgav han i brevs form til Vesta forsikring at personbilen beskrevet under pkt. 1) hadde en kilometerstand på ca. 114 000 da den ble stjålet, til tross for at den faktiske kjørelengden var minst 315 000 km. I den videre korrespondansen med forsikringsselskapet samme vår oppgav han at bilen var kjøpt for kr. 175.000,- av B, til tross for at den riktige salgssummen var kr. 100.000,-."

- (5) Ved Kristiansand tingretts dom 25. september 2002 ble han domfelt i samsvar med den prinsipale tiltaleposten. Straffen ble fastsatt til fengsel i 75 dager, med fradrag av to dager for utholdt varetektsarrest.

- (6) Domfelte anket dommen til Agder lagmannsrett. Anken gjaldt saksbehandlingen og bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet. Ved lagmannsrettens beslutning 28. oktober 2002 ble anken nektet fremmet. Beslutningen ble påkjært, men kjæremålet ble forkastet ved Høyesteretts kjæremålsutvalgs kjennelse 11. desember 2002.
- (7) Våren 2003 ble tingrettens dom begjært gjenopptatt. Subsidiært ble det begjært omgjøring av lagmannsrettens beslutning i ankeprøvingssaken. A var da innkalt til soning av tingrettens dom, men under henvisning til begjæringen om gjenopptagelse ble han gitt soningsutsettelse.
- (8) Ved Kristiansand tingretts kjennelse 26. mai 2003 ble gjenopptagelsesbegjæringen ikke tatt til følge. Kjennelsen ble påkjært til Agder lagmannsrett, som 17. juni 2003 omgjorde sin tidligere beslutning om å nekte anken fremmet og henviste anken over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet til ankeforhandling. Som følge av dette, ble kjæremålet over tingrettens avgjørelse vedrørende gjenopptagesspørsmålet avvist på grunn av manglende rettslig interesse.
- (9) Agder lagmannsrett avsa dom i ankesaken 18. mars 2004. Etter rettelse 26. mars 2003 lød domsslutningen slik:
- "1. **A, født 00.00.1975, dømmes for overtredelse av straffeloven § 272 annet ledd nr 2, jf tredje ledd, til en straff av fengsel i 30 – tretti – dager. Til fradrag i straffen går 2 – to – dager for utholdt varetekt.**
2. **Saksomkostninger idømmes ikke."**
- (10) Lagmannsrettens dom innebar en domfellelse etter den subsidiære tiltaleposten. Et mindretall stemte for frifinnelse i sin helhet. Straffutmålingen var enstemmig.
- (11) Domfelte har påanket straffutmålingen til Høyesterett. Det er gjort gjeldende at det burde ha vært reagert med en betinget fengselsstraff, subsidiært samfunnstjeneste. Saken er i Høyesterett behandlet sammen med to andre saker om forsikringsbedrageri, sak HR-2004-01506-A (sak nr. 2004/843) og HR-2004-01508-A (sak nr. 2004/797).
- (12) **Jeg er kommet** til at anken bør tas til følge ved at det idømmes samfunnsstraff.
- (13) Saken dreier seg om en forbrytelse mot straffeloven § 272 annet ledd nr. 2. Det straffbare forhold fremgår av gjerningsbeskrivelsen i tiltalebeslutningen, som jeg tidligere har gjengitt.
- (14) Etter fast og langvarig høyesterettspraksis – senest kjennelse i Rt. 2003 side 1464 og dom i sak nr. 2004/843, avsagt i dag – skal det reageres med ubetinget fengsel for forsikringsbedrageri, med mindre det dreier seg om forholdsvis beskjedne beløp eller det foreligger særlige og tungtveiende omstendigheter i favør av en mildere reaksjon. Dette har sin bakgrunn i at det ved slike lovbrudd foreligger særlig sterke allmennpreventive hensyn.
- (15) De allmennpreventive hensynene er tungtveiende også når det, som i dette tilfellet, dreier seg om straffbare forhold ved et forsikringsoppgjør. Riktignok risikerer forsikringstageren da å tape den erstatning han ellers ville ha hatt et rettmessig krav på, jf.

forsikringsavtaleloven § 8-1 annet ledd. Men selv om dette har en preventiv virkning, må det antas at hemningene for øvrig mot å overdrive en skade er svakere enn mot en svikaktig fremkalling av et forsikringstilfelle. Jeg legger til at strafferammen for forbrytelse mot straffeloven § 272 annet ledd er lavere enn i § 272 første ledd. Selv om straffverdigheten er mindre, vil utgangspunktet også for slike forhold måtte være en ubetinget fengselsstraff.

- (16) Lagmannsretten fant at feilene i domfeltes skadeoppgjør tilsvarer en verdiforskjell på ca. kr. 50.000. Forsvareren har ikke hatt innvendinger til dette anslaget, som også jeg legger til grunn. Det økonomiske omfanget kan dermed ikke karakteriseres som beskjedent. Skal det fastsettes en annen reaksjon enn ubetinget fengsel, må dette forankres i andre omstendigheter. Forholdet er under enhver omstendighet for alvorlig til at det kan være aktuelt med en betinget reaksjon.
- (17) Reglene om samfunnsstraff trådte i kraft 1. mars 2002, og erstattet den tidligere hovedstraffen samfunnstjeneste. Ved lovendringen ble det gitt uttrykk for et ønske om økt bruk av samfunnsstraffer, men likevel slik at ”straffens formål” ikke må tale imot. Siden reglene om samfunnsstraff må anses som gunstigst for A, vil de eventuelt få anvendelse selv om det dreier seg om forhold begått før ikrafttreddelsen, jf. straffeloven § 3 annet ledd, første punktum.
- (18) Ved den konkrete vurderingen, legger jeg vekt på at forbrytelsen fant sted for fire og et halvt år siden. Domfelte kan ikke lastes for at saken er blitt så vidt gammel. Dertil har han hatt en tilleggsbelastning ved å være rettskraftig dømt for et alvorligere forhold, og han ble også innkalt til soning av tingrettens dom. Videre ble han pågrepet under etterforskningen, mistenkt for en mer kvalifisert bedrageriforbrytelse enn den han ble domfelt for i lagmannsretten, og han hadde et kortvarig varetektsopphold. Etter mitt syn fører tidsforløpet, i kombinasjon med de ytterligere momenter jeg her har pekt på, til at det bør idømmes samfunnsstraff i dette tilfellet.
- (19) Ved utmålingen tar jeg utgangspunkt i at den subsidiære fengselsstraffen bør settes til 30 dager, i samsvar med lagmannsrettens straffutmåling. Dette er en så vidt kortvarig subsidiær fengselsstraff at timetallet bør kunne settes noe høyere enn én time samfunnsstraff pr. dag i subsidiær fengselsstraff. Det skal på den annen side tas hensyn til varetektsoppholdet. Etter dette fastsettes timetallet til 36 timer. Gjennomføringstiden kan passende settes til 90 dager.
- (20) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til samfunnsstraff i 36 – trettiseks – timer, jf. straffeloven § 28 a. Gjennomføringstiden skal være 90 – nitti – dager. Den subsidiære fengselsstraff settes til 30 – tretti – dager. Til fradrag i den subsidiære fengselsstraff går 2 – to – dager for varetektsfengsel.

- (21) Dommer **Stabel:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (22) Dommer **Oftedal Broch:** Likeså.
- (23) Dommer **Bruzelius:** Likeså.
- (24) Dommer **Gjølstad:** Likeså.
- (25) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til samfunnsstraff i 36 – trettiseks – timer, jf. straffeloven § 28 a. Gjennomføringstiden skal være 90 – nitti – dager. Den subsidiære fengselsstraff settes til 30 – tretti – dager. Til fradrag i den subsidiære fengselsstraff går 2 – to – dager for varetektsfengsel.